Χαρακτηριστικά των τραγικών ηρώων στον *Άμλετ* του Σαίξπηρ. Β΄

Ελευθερία Σφενδουράκη, Γ6

Το βιβλίο αυτό του Σαίξπηρ έχει αρκετά σημεία που θυμίζουν τραγωδία, παρόλο που ο πρωταγωνιστής δεν έχει όλα τα χαρακτηριστικά που έχει ένας τραγικός ήρωας.

Ο Άμλετ δε ζει μια περιπέτεια, δεν υπάρχει μεταστροφή από την ευτυχία στη δυστυχία, ούτε το αντίθετο. Είναι μονίμως στενοχωρημένος, θλιμμένος και θυμωμένος. Εκτός αυτού δε διαπράττει ύβριν και κατά συνέπεια δεν τιμωρείται για κάτι. Ο θάνατός του κατά τη γνώμη μου οφείλεται στο ότι καθυστερούσε τη δολοφονία του θείου του, γεγονός για το οποίο καταριόταν τον εαυτό του («*Τι ελεεινό, τι ποταπό κορμί που είμαι!... Είμαι δειλός; Κι αν κάποιος με φωνάξει αλήτη, αν μου ανοίξει στα δύο το κρανίο, αν μου ξεριζώσει τα γένια και μου τα τρίψει στη μούρη, αν με σύρει απ' τη μύτη, αν μου χώσει το ψέμα μου μες στο λαρύγγι μέχρι να μου το φράξει – αν κάποιος μου τα κάνει αυτά; Χα! Όλα θα τ' ανεχτώ, μα την αλήθεια: γιατί θα πρέπει να έχω συκώτι περιστεριού και να μου λείπει ολωσδιόλου η χολή, που θα 'κανε την καταπίεση μου πιο μικρή. Γιατί, αλλιώς, από καιρό θα είχα παχύνει τους γύπες τ' ουρανού μ' αυτού του απαίσιου τα σπλάχνα. Αιμοβόρε, αισχρέ, πρόστυχε! Άσπλαχνε, ύπουλε, αιμομίχτη, άκαρδε, κακούργε! Μα τι τομάρι που είμαι! Κοίτα να δεις, γενναία ψυχή: εγώ γιος πατέρα δολοφονημένου, που τόσο τον ελάτρευα, αν και ο Ουρανός κι ο Άδης μού προστάζουν εκδίκηση, κάθομαι τώρα και εκτονώνω την καρδιά μου με λόγια – σαν τις πόρνες – ή αρχινάω τις κατάρες λες και είμαι γύναιο του δρόμου ή δούλα! Αίσχος μου! Φτου! Ξύπνα μυαλό μου!*»).

Ένα από τα χαρακτηριστικά του τραγικού ήρωα που συναντάμε στον Άμλετ, είναι το ήθος και η ακεραιότητα του χαρακτήρα του που μπορεί να διακριθεί ξεκάθαρα στον εξής μονόλογό του: «*Κι όμως, μέσα σ' έναν μήνα – ω καλύτερα να μην το σκέφτομαι! Αδυναμία το κανονικό σου όνομα είναι Γυναίκα! Μήνας δεν έχει κλείσει καλά καλά, δεν είχανε γδαρθεί ακόμα τα παπούτσια που φορούσε ακολουθώντας το λείψανο του δύστυχου πατέρα μου σαν Νιόβη – Θεέ μου, και κτήνος που του λείπει η νοημοσύνη θα πενθούσε παραπάνω! – και παντρεύεται τον θείο μου, τον αδελφό του πατέρα μου, που μοιάζει στον πατέρα μου όσο εγώ στον Ηρακλή! Μέσα σ' έναν κιόλας*

μήνα, προτού καλά καλά η αρμύρα – της υποκρισίας της τα δάκρυα – τα φλογισμένα μάτια της πάψει να κοκκινίζει, παντρεύεται! Ω κολασμένη ανυπομονησία! Να τρέξει με τόση προθυμία στα αιμομιχτικά σεντόνια!».

Άλλα χαρακτηριστικά τραγικού ήρωα είναι η υψηλή κοινωνική θέση που έχει ως πρίγκιπας της Δανίας, το ότι περνάει βάσανα και το ότι νιώθει έντονα συναισθήματα, τα οποία προσπαθεί να κρύψει («*Όμως καρδιά μου σπάραζε, αλλά γλώσσα μου, σταμάτα!*»)

Ο βασιλιάς Κλαύδιος είναι ένα από τα άτομα που διέπραξαν ύβρη. Αρχικά, σκότωσε τον αδελφό του, όπως μαθαίνουμε από το φάντασμα σ' αυτό το απόσπασμα: «*Όμως εσύ αγόρι μου, μάθε ότι το φίδι που έφαγε τη ζωή μου τώρα φοράει το στέμμα μου*». Στη συνέχεια παντρεύτηκε τη γυναίκα του νεκρού λίγες μέρες μετά το θάνατό του («*Την άλλοτε νύφη μου και τώρα βασίλισσά μου, συγκυρίαρχη στον θρόνο του αγέρωχού μας κράτους την πήρα για γυναίκα μου. Αλλά η χαρά μου ήταν ανάμεικτη με λύπη, το ένα μάτι έκλαιγε, τ' άλλο γελούσε, επιθαλάμια ήταν η κηδεία και επικήδειος ο γάμος και ίσα ζυγισμένες θλίψη και ευφροσύνη*»). Επιπλέον κατέκρινε τη θλίψη του Άμλετ για το θάνατο του πατέρα του, προσβάλλοντάς τον («*Όμως να επιμένει κάποιος πεισματικά στη λύπη είναι ισχυρογνωμοσύνη ασεβής και θλίψη άνανδρη: δείχνει ανόσια βούληση ενάντια στους ουρανούς, καρδιά απειθάρχητη, ψυχή ανυπόμονη, μυαλό απλοϊκό κι αμόρφωτο… Αμάρτημα είναι προς τον ουρανό, προς τους νεκρούς, τη φύση, ατόπημα είναι της λογικής, που, όταν ακούει για θάνατο γονέων, από το λείψανο έως αυτό που μόλις σήμερα ξεψύχησε φωνάζει ''Έγινε το πρέπον!''. Σε παρακαλώ, λοιπόν, βγάλε από πάνω σου αυτό το μάταιο πένθος και δες πατέρα σου εμένα.*» Τέλος, θέλησε να τον συγχωρέσει ο Θεός, ενώ ύστερα, προσπάθησε να σκοτώσει τον ανιψιό του, δείχνοντας πως απλώς νοιώθει φόβο για τη θεϊκή τιμωρία και πως στην πραγματικότητα δεν έχει μετανιώσει για τίποτα.

Η Γερτρούδη, η μητέρα του Άμλετ, με τη συμπεριφορά της διέπραξε και αυτή ύβρη. Αυτή, όπως και ο Κλαύδιος, προσπάθησε να πείσει το γιο της να ξεχάσει το δυσάρεστο γεγονός και να δεχτεί τον καινούριο του πατέρα («*Καλέ μου Άμλετ βγες από τη σκοτεινιά σου και κοίταξε με βλέμμα φιλικό τον βασιλιά. Γιατί τα βλέφαρά σου είναι γερμένα συνέχεια στη γη ψάχνοντάς τον γενναίο πατέρα σου στο χώμα; Όλοι το ξέρουμε πως ότι ζει πεθαίνει, περνώντας από την εφήμερη τούτη ζωή στην αιωνιότητα*»). Επίσης, προσέβαλε το νεκρό σύζυγό της με το γρήγορο γάμο της μετά

το θάνατό του με τον αδελφό του, γεγονός καθόλου αποδεκτό από τον Άμλετ («*Αυτό που έχεις κάνει λερώνει τη χάρη και το κοκκίνισμα της αγνότητας, λέει την αρετή υποκρίτρια, παίρνει το τριαντάφυλλο από τ' ωραίο μέτωπο αθώας αγάπης και στη θέση του πληγή αφήνει, ψευτίζει τους γαμήλιους όρκους, τους καταντάει υποσχέσεις τζογαδόρου. Αυτό που έχεις κάνει ξεριζώνει κάθε αλήθεια απ' το συμβόλαιο του γάμου, και τη σεπτή θρησκεία υποβιβάζει σε ραψωδία γλυκερή. Κοκκινίζει η όψη τ' ουρανού πάνω από τη γη κι αυτός ο στερεός, συμπαγής όγκος με το θλιμμένο πρόσωπο πάσχει – λες κι έρχεται η συντέλεια του όγκου – γι' αυτό που έχεις κάνει*»).

Στο τέλος του έργου έρχεται η τίσις, η θεϊκή τιμωρία που αποκαθιστά τη *δίκην*. Ο Κλαύδιος σκοτώνεται από τον Άμλετ με το ίδιο του το όπλο. Το ίδιο και ο Λαέρτης, ο οποίος είχε πει στον πρίγκιπα: «Στο διάολο θα δώσω την ψυχή σου». Επίσης σκοτώνεται και η βασίλισσα πίνοντας δηλητηριασμένο ποτό και όλοι οι συνεργάτες του βασιλιά: Πολώνιος, Ρόζενκραντζ και Γκίλντεστερν. Τον Πολώνιο τον σκοτώνει κατά λάθος ο Άμλετ ενώ τον Ρόζενκραντζ και τον Γκίλντεστερν φροντίζει να σκοτώσει ο βασιλιάς της Αγγλίας.